

Programma van Toetsing en Afsluiting

HAVO 2022-2024

Wijzigingen (september 2023) t.o.v. het vorige jaar zijn geel gemarkeerd

Beste leerling,

Welkom in je examenjaar!

Je hebt nu het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) in handen. Dit PTA is geldig voor leerlingen die in augustus 2022 zijn begonnen in havo-4 en die normaal gesproken in 2024 de opleiding afronden.

Het examen havo bestaat voor de meeste vakken uit twee onderdelen: het schoolexamen (SE) en het centraal examen (CE). Het eindcijfer van het schoolexamen telt voor 50% mee bij de berekening van je eindcijfer, het cijfer van het CE is de andere 50%.

Een aantal vakken kent alleen een schoolexamen, voor deze vakken is er dus geen centraal examen.

Sommige vakken nemen in klas 4 al één of meer SE-toetsen af, andere vakken beginnen daarmee pas in het laatste leerjaar.

In dit boekje vind je een overzicht van alle toetsen die worden afgenomen in het kader van het schoolexamen. Je ziet o.a. wanneer een toets afgenomen zal worden, hoe lang dat duurt en wat de inhoud is van de leerstof.

Dit PTA staat in principe vast en kan slechts bij hoge uitzondering worden gewijzigd. Over wijzigingen zullen we jou en je ouders/verzorgers altijd informeren.

Naast dit PTA verschijnt er ook een Examenreglement. Hierin kun je alles terugvinden over hoe het schoolexamen en het centraal examen worden georganiseerd en wat je rechten en plichten zijn.

Namens alle collega's wens ik je veel plezier en succes toe met je examen!

Met vriendelijke groet,

Marco Bakker

Examensecretaris ONC Parkdreef

2022-2024 Programma van Toetsing en Afsluiting

Vak	Nederlands	Afdeling	havo
Methode	Nieuw Nederlands, 6e editie		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5netlse1	Argumenteren en tekstbegrip - examenbundel - Hoofdstuk 1 t/m 5 argumenteren - Hoofdstuk 1 t/m 7 leesvaardigheid	schriftelijk	A1, A2, D	90'	PWW 1	25	ja
h5netlse2	Gedocumenteerd schrijven - betoog - beschouwing - documentatiemap	schriftelijk	A1, A2, A3, C, D, F	135'	PWW 2	35	ja
h5netlse3	Literatuur - boekenlijst - literatuuranalyse - literatuurgeschiedenis	mondeling	B, E1, E2, E3	20'	PWW 3	40	nee

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma													
Het eindexamen Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen. Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen: <table><tr><td>Domein A</td><td>Leesvaardigheid</td></tr><tr><td>Domein B</td><td>Mondelinge taalvaardigheid</td></tr><tr><td>Domein C</td><td>Schrijfvaardigheid</td></tr><tr><td>Domein D</td><td>Argumentatieve vaardigheden</td></tr><tr><td>Domein E</td><td>Literatuur</td></tr><tr><td>Domein F</td><td>Oriëntatie op studie en beroep.</td></tr></table> Bij de uitvoering van het examenprogramma worden de referentieniveaus Nederlandse taal in acht genomen, bedoeld in artikel 2, onderdeel c en onderdeel d, van het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen	Domein A	Leesvaardigheid	Domein B	Mondelinge taalvaardigheid	Domein C	Schrijfvaardigheid	Domein D	Argumentatieve vaardigheden	Domein E	Literatuur	Domein F	Oriëntatie op studie en beroep.	Het centraal examen Het centraal examen heeft betrekking op domein A en domein D voor zover het analyseren en beoordelen betreft. Het schoolexamen Het schoolexamen heeft betrekking op: – de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft; – indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft; – indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.
Domein A	Leesvaardigheid												
Domein B	Mondelinge taalvaardigheid												
Domein C	Schrijfvaardigheid												
Domein D	Argumentatieve vaardigheden												
Domein E	Literatuur												
Domein F	Oriëntatie op studie en beroep.												
Opmerkingen													
Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: https://www.examenblad.nl/examen/nederlands-havo-2/2024/havo?topparent=vg41h1h4i9qd													

Vak	Frans	Afdeling						havo
Methode	Libre Service							

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4fatlse1	Franse literatuur	schriftelijk	E1	135'	PWW 4	20	ja
h5fatlse2	Grammatica + vocabulaire	schriftelijk	Ondersteunend bij A-D	90'	PWW 1	20	ja
h5fatlse3	Luistervaardigheid	schriftelijk	B	60'	januari 2024	20	nee
h5fatlse4	Spreekvaardigheid	mondeling	C1 + C2, F	20'	PWW 3	20	nee
h5fatlse5	Schrijfvaardigheid, brief	schriftelijk	D1, D2, F	90'	PWW 3	20	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4fatlhd1	Dossier Leesvaardigheid (boekverslagen)	E1	uiterlijk 30 juni 2023
h4fatlhd2	Dossier Schrijfvaardigheid	D1, D2, F	uiterlijk 15 maart 2024

Examenprogramma

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Leesvaardigheid
- Domein B Kijk-en luistervaardigheid
- Domein C Gespreksvaardigheid
- Domein D Schrijfvaardigheid
- Domein E Literatuur
- Domein F Oriëntatie op studie en beroep.

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op domein A.

De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

De CEVO maakt een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen, waarbij in elk geval het niveau in termen van het Europees Referentiekader wordt vastgesteld.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op:

- de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/moderne-vreemde-talen-havo/2024/havo/f=/mvt_havovwo.pdf

Vak	Duits; erratum	Afdeling	havo
Methode	Zugspitze		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4dutlse1	Duitse literatuur	schriftelijk	E1	90'	PWW 3	20	ja
h5dutlse2	Ondersteunende vaardigheden (grammatica en idioom)	schriftelijk	Vorbereidend op A, B, C, D	90'	PWW 1	20	ja
h5dutlse3	Schrijfvaardigheid, brief of verslag	schriftelijk	D1	135'	PWW 2	20	ja
h5dutlse4	Luistervaardigheid	schriftelijk	B	90'	januari / februari	20	nee
h5dutlse5	Spreekvaardigheid (gesprekken voeren + spreken)	mondeling	C1, C2	20'	PWW 3	20	nee

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h5dutlhd1	boekverslag 1, titel in overleg	A, E1	week 40, 2023
h5dutlhd2	boekverslag 2, titel in overleg	A, E1	week 10, 2024

Examenprogramma**Het eindexamen**

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Leesvaardigheid
- Domein B Kijk-en luistervaardigheid
- Domein C Gespreksvaardigheid
- Domein D Schrijfvaardigheid
- Domein E Literatuur
- Domein F Oriëntatie op studie en beroep.

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op domein A.

De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

De CEVO maakt een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen, waarbij in elk geval het niveau in termen van het Europees Referentiekader wordt vastgesteld.

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/moderne-vreemde-talen-havo/2024/havo/f=/mvt_havovwo.pdf

Vak	Engels; erratum	Afdeling	havo
Methode	New Interface/Follow Up		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5entlse1	Schrijfvaardigheid	schriftelijk	D1, 2	90'	PWW 1	20	ja
h5entlse2	Grammatica en idioom	schriftelijk	F	90'	PWW 2	20	ja
h5entlse3	Kijk-/Luistervaardigheid	audio/video	B	90'	PWW 2	20	nee
h5entlse4	Literatuur/Lezen	schriftelijk	A, E1	90'	26/02-01/03	20	ja
h5entlse5	Spreekvaardigheid	mondeling	C1, 2, F	20'	PWW 3	20	nee

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
niet			

Examenprogramma													
BIJLAGE 1. EXAMENPROGRAMMA MODERNE VREEMDE TALEN EN LITERATUUR HAVO/VWO Het eindexamen Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen. Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen: <table> <tr> <td>Domein A</td><td>Leesvaardigheid</td></tr> <tr> <td>Domein B</td><td>Kijk-en luistervaardigheid</td></tr> <tr> <td>Domein C</td><td>Gespreksvaardigheid</td></tr> <tr> <td>Domein D</td><td>Schrijfvaardigheid</td></tr> <tr> <td>Domein E</td><td>Literatuur</td></tr> <tr> <td>Domein F</td><td>Oriëntatie op studie en beroep.</td></tr> </table>		Domein A	Leesvaardigheid	Domein B	Kijk-en luistervaardigheid	Domein C	Gespreksvaardigheid	Domein D	Schrijfvaardigheid	Domein E	Literatuur	Domein F	Oriëntatie op studie en beroep.
Domein A	Leesvaardigheid												
Domein B	Kijk-en luistervaardigheid												
Domein C	Gespreksvaardigheid												
Domein D	Schrijfvaardigheid												
Domein E	Literatuur												
Domein F	Oriëntatie op studie en beroep.												
Opmerkingen													
Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-moderne-vreemde-talen-35/2024/f=/syllabus_moderne_vreemde_talen_havo_8_juli_2022_versie_2.pdf													

Vak	Geschiedenis	Afdeling	havo
Methode	Geschiedeniswerkplaats		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4gesse1	hoofdstuk 1 t/m 3	schriftelijk	A + B	45'	PWW 1	4	nee
h4gesse2	hoofdstuk 2 t/m 4	schriftelijk	A + B	90'	PWW 2	7	ja
h4gesse3	hoofdstuk 3 t/m 5	schriftelijk	A + B	60'	maart 2023	7	ja
h4gesse4	hoofdstuk 4 t/m 6	schriftelijk	A + B	90'	PWW 3	7	ja
h5gesse5	hoofdstuk 5 t/m 8	schriftelijk	A + B	90'	PWW 1	25	ja
h5gesse6	hoofdstuk 8 t/m 10 + staatsinrichting	schriftelijk	A + B + C + D	90'	PWW 2	25	ja
h5gesse7	hoofdstuk 5 t/m 10 + historische contexten	schriftelijk	A + B + C + E	135'	PWW 3	25	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma
Domein A: Historisch besef Domein B: Oriëntatiekennis Domein C: Thema's (voor havo twee) Domein D: Geschiedenis van de rechtsstaat en van de parlementaire democratie Domein E: Oriëntatie op studie en beroep Voor het centraal examen geschiedenis havo geldt dat domein A in samenhang met de tijdvakken 5 t/m 10 in domein B wordt getoetst in het CE. De andere domeinen en subdomeinen worden getoetst in het SE.
Opmerkingen
Aan het einde van het vierde leerjaar mag er één SE naar keuze worden herkanst. Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-geschiedenis-havo-2024/2024/f=/syllabus_geschiedenis_havo_2024_versie_2.pdf

2022-2024 Programma van Toetsing en Afsluiting

Vak	Aardrijkskunde	Afdeling	havo
Methode	Thieme Meulenhoff/deGeo		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4akse1	Armrijk hoofdstuk 1,2: grensgebied Mexico/VS, maquiladoras	schriftelijk	A1,B1,B2,C1,C2,C3,D1,D2	135'	PWW 1	9	nee
h4akse2	Armrijk hoofdstuk 3, 4: ontwikkelingskenmerken middels India en VK, ontwikkelingen op gebied van globalisering	schriftelijk	A1,B1,B2,B3,C1,C2,C3,D1,D2	120'	nov	11	nee
h4akse3	Systeem aarde hoofdstuk 1,2: opbouw aarde, platentektoniek, endogene- en exogene krachten	schriftelijk	A1,B3,C1,C2,D1	135'	PWW 2	11	nee
h4akse4	Systeem aarde hoofdstuk 3,4: klimaat en landschapszones, natuurgeweld VS	schriftelijk	A1,B3,C1,C2,D1	120'	apr	11	nee
h4akse5	Overleven in Europa hoofdstuk 1,2: landbouw in NL/Polen	schriftelijk	A1,A2,B1,B2,B3,C1,C2,C3,D1,D2	120'	mrt-juni	11	nee
h4akse6	Overleven in Europa hoofdstuk 3,4: gebiedskenmerken, platentektoniek Middellands-zeegebied	schriftelijk	A1,B1,B2,C1,C2,C3,D1,D2	135'	PWW 3	11	nee
h5akse7	Brazilië hoofdstuk 1,2,3: klimaat, geologie, bevolkingskenmerken en relaties met andere landen	schriftelijk	A1,B1,B2,B3,C1,C2,C3,D1, D2	135'	PWW 1	12	ja
h5akse8	Wonen in Nederland hoofdstuk 1,2,3,4: rivieren, stedelijke ontwikkelingen en leefbaarheid	schriftelijk	A1,A2,C1,C2,C3, E1,E2	135'	PWW 2	13	ja
h5akse9	Gemiddelde twee toetsen: Brazilië hoofdstuk 4,5: blik op buitenwereld en actuele vraagstukken en Wonen in Nederland hoofdstuk 1,2: rivieren, overstromingsrisico, waterbeleid	schriftelijk	A1,B1,B2,B3,C3,D1,D2,E1,E2	120'	PWW 3	11	nee

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma

Tabel 1: Toedeling van de examenstof aardrijkskunde havo aan centraal examen en schoolexamen

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A Vaardigheden		
– Subdomein A1 Geografische benadering	■	■
– Subdomein A2 Geografisch onderzoek		■
B Wereld		
– Subdomein B1 Gebieden op grens van arm en rijk		■
– Subdomein B2 Samenhangen en verschillen in de wereld	■	□
– Subdomein B3 Mondiale processen en lokale effecten		■
C Aarde		
– Subdomein C1 Samenhangen en verschillen op regionaal niveau		■

– Subdomein C2 Samenhangen en verschillen op aarde	■	□
– Subdomein C3 De aarde als natuurlijk systeem en lokale effecten		■
D Ontwikkelingsland		
– Subdomein D1 Gebiedskenmerken	■	□
– Subdomein D2 Actuele vraagstukken		■
E Leefomgeving		
– Subdomein E1 Nationale en regionale vraagstukken	■	□
– Subdomein E2 Regionale en lokale vraagstukken		■
■ <i>moet</i> worden getoetst □ <i>mag</i> worden getoetst		

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/aardrijkskunde-havo/2024/havo/f=/aard_havo.pdf

Vak	Wiskunde A	Afdeling	havo
Methode	Getal en ruimte Twaalfde editie, 2020 deel 1 t/m 3		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4wisase1	Hoofdstuk 4 Handig Tellen	schriftelijk	B3	90'	PWW 2	20	ja
h4wisase2	Hoofdstuk 5 Veranderingen	schriftelijk	D	90'	PWW 3	20	ja
h5wisase3	Hoofdstuk 1 Tabellen en grafieken Hoofdstuk 3 Lineaire verbanden Hoofdstuk 9 Exponentiële verbanden	schriftelijk	A, C	135'	PWW 1	20	ja
h5wisase4	Hoofdstuk 2 De statistische cyclus Hoofdstuk 7 Statistiek en beslissingen Hoofdstuk 10 Statische variabelen	schriftelijk	A, E1, E2, E3, E4	135'	PWW 2	20	ja
h5wisase5	Hoofdstuk 3 Lineaire verbanden Hoofdstuk 6 Rekenregels en formules Hoofdstuk 11 Formules en variabelen	schriftelijk	A, B1, B2, C	135'	PWW 3	20	ja

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4wisahd1	Onderzoek: statistiek met ICT	A, C1, C2, E, E5	Periode 3

Examenprogramma

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A	Vaardigheden
Domein B	Algebra en tellen
Domein C	Verbanden
Domein D	Verandering
Domein E	Statistiek

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op domein C en de subdomeinen B1, B2, E1, E2, E3 en E4 in combinatie met de vaardigheden uit domein A.

Het CvTE stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

Het CvTE maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op domein A en:

- domein D en de subdomeinen B3 en E5;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

De examenstof

Domein A: Vaardigheden

Subdomein A1: Algemene vaardigheden

- De kandidaat heeft kennis van de rol van wiskunde in de maatschappij, kan hierover gericht informatie verzamelen en de resultaten communiceren met anderen.

Subdomein A2: Profielspecifieke vaardigheden

- De kandidaat kan profielspecifieke probleemsituaties in wiskundige termen analyseren, oplossen en het resultaat naar de betrokken context terugvertalen.

Subdomein A3: Wiskundige vaardigheden

- De kandidaat beheerst de bij het examenprogramma passende wiskundige vaardigheden, waaronder modelleren en algebraïseren, ordenen en structureren, analytisch denken en probleemoplossen, formules manipuleren, abstraheren, en logisch redeneren – en kan daarbij ICT functioneel gebruiken.

Domein B: Algebra en tellen

Subdomein B1: Rekenen

- De kandidaat kan berekeningen uitvoeren met getallen en daarbij gebruik maken van de rekenkundige basisbewerkingen en van het werken met haakjes.

Subdomein B2: Algebra

- De kandidaat kan berekeningen uitvoeren met variabelen en daarbij gebruik maken van de algebraïsche basisbewerkingen en van het werken met haakjes.

Subdomein B3: Telproblemen

- De kandidaat kan telproblemen structureren en schematiseren en dat gebruiken bij berekeningen en redeneringen.

Domein C: Verbanden

Subdomein C1: Tabellen

- De kandidaat kan een tabel opstellen op basis van gegevens uit een tekst, een grafiek, een formule of andere tabellen en tabellen aflezen, interpreteren en in verband brengen met andere tabellen, grafieken, formules of tekst.

Subdomein C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden

- De kandidaat kan een grafiek tekenen op basis van gegevens uit een tekst, een tabel, een formule of andere grafieken en gegevens en relevante informatie uit grafieken aflezen, grafieken interpreteren en in verband brengen met andere grafieken, formules of tekst.

Subdomein C3: Formules met één of meer variabelen

- De kandidaat kan door substitutie in een formule met één of meer variabelen waarden berekenen en een formule opstellen of wijzigen op basis van gegeven informatie.

Subdomein C4: Lineaire verbanden

- De kandidaat kan bij een lineair verband een formule opstellen en een grafiek tekenen, met lineaire verbanden berekeningen uitvoeren zoals interpolatie en extrapolatie, lineaire vergelijkingen en ongelijkheden oplossen en uitkomsten toepassen in profielspecifieke probleemsituaties.

Subdomein C5: Exponentiële verbanden

- De kandidaat kan exponentiële verbanden herkennen, met formules beschrijven, in grafieken weergeven en er berekeningen aan uitvoeren.

Domein D: Verandering

- De kandidaat kan bij een grafiek uitspraken doen over stijgen, dalen, maximum en minimum en kan veranderingen beschrijven met behulp van differenties, hellingen en toenamedigrammen.

Domein E: Statistiek

Subdomein E1: Presentaties van data interpreteren en beoordelen

- De kandidaat kan data die op diverse manieren zijn gerepresenteerd en/of samengevat interpreteren en beoordelen op relevantie in relatie tot een onderzoeksvraag.

Subdomein E2: Data verwerken

- De kandidaat kan data verwerken, organiseren, bewerken, weergeven in grafieken, tabellen en diagrammen, en karakteriseren met geschikte centrum- en spreidingsmaten.

Subdomein E3: Data en verdelingen

- De kandidaat kan data analyseren en kenmerken van een verdeling beschrijven.

Subdomein E4: Statistische uitspraken doen

- De kandidaat kan
 - op basis van steekproefgegevens een uitspraak doen over een populatieproportie of populatiegemiddelde en de betrouwbaarheid kwantificeren,
 - het verschil tussen groepen kwantificeren,
 - het verband tussen twee variabelen beschrijven, en het resultaat interpreteren in termen van de context.

Subdomein E5: Statistiek met ICT

- De kandidaat beheerst statistisch ICT-gebruik in relatie met de subdomeinen E1, E2, E3 en E4 om grote datasets te interpreteren en te analyseren, ten minste in het kader van de empirische cyclus.

Opmerkingen

Het is mogelijk om één SE te herkansen in havo 4.

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/wiskunde-a-havo-2/2024/havo/f=/examenprogramma_wiskunde_a_havo.pdf

Vak	Wiskunde B	Afdeling	havo
Methode	Getal en ruimte Twaalfde editie, deel 1 t/m 3 (2020/2021)		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4wisbse1	Hoofdstuk 1: Formules, grafieken en vergelijkingen Hoofdstuk 2: Veranderingen	schriftelijk	B	135'	PWW 1	15	ja
h4wisbse2	Hoofdstuk 6: De afgeleide functie Hoofdstuk 7: Lijnen en cirkels	schriftelijk	B, C	135'	PWW 3	20	ja
h5wisbse3	Hoofdstuk 3: Hoeken en afstanden Hoofdstuk 8: Goniometrie Hoofdstuk 10: Meetkundige berekeningen	schriftelijk	B, C, D	150'	PWW 1	20	ja
h5wisbse4	Hoofdstuk 5: Machten, exponenten en logaritmen Hoofdstuk 6: De afgeleide functie Hoofdstuk 9: Exponentiële verbanden Hoofdstuk 11, par 11.4 en 11.5 wortelfuncties en gebroken functies	schriftelijk	B, D	150'	PWW 2	20	ja
h5wisbse5	Hoofdstuk 1 t/m 11	schriftelijk	B, C, D	150'	PWW 3	25	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h5wisbhd1	Werkstuk: "wiskunde en maatschappij"	A, D	Inleveren 5 ^e leerjaar: oktober 2024

Examenprogramma

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Functies, grafieken en vergelijkingen
- Domein C Meetkundige berekeningen
- Domein D Toegepaste analyse

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op de domeinen B, C en D in combinatie met de vaardigheden uit domein A.

Het CvE stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

Het CvE maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op domein A en:

- domein D;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

Opmerkingen

Kandidaten met recht op tijdsverlengingen hebben maximaal 30 minuten tijdsverlenging conform ook het CE.

In havo 4 is maximaal in SE herkansbaar

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/wiskunde-b-havo-2/2024/havo/f=/Examenprogramma_wiskunde_B_havo_versie_van_OCW_CORRECTIE_DEC_2017.pdf

Vak	Natuurkunde	Afdeling	havo
Methode	Systematische natuurkunde (9e editie)		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5natse1	H2: Beweging H3: Krachten in evenwicht H4: Krachtwetten H8: Arbeid en energie	schriftelijk	C1, C2	135'	PWW 1	30	ja
h5natse2	H6: Elektriciteit H11: Zonnestelsel en heelal Keuzekatern 2: Technische automatisering	schriftelijk	E1, G1 en G2	135'	PWW 2	30	ja
h5natse3	H5: Materie en warmte H9: Trillingen en golven H10: Medische beeldvorming Keuzekatern 3: Weer en klimaat	schriftelijk	B1, B2, D1, D2 en E2	135'	PWW 3	30	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5natpo1	Het gewogen gemiddelde van een tweetal practica: Ioniserende stralen practicum Smeltwarmte van ijs	A, I		semester 1 semester 2	10	nee

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma

Domein		Subdomein		in CE	moet in SE	mag in SE
A	Vaardigheden			X	X	
B	Beeld- en geluidstechniek	B1	Informatieoverdracht	X		X
		B2	Medische beeldvorming	X		X
		B3*	Optica		bk*	
C	Beweging en energie	C1	Kracht en beweging	X		X
		C2	Energieomzettingen	X		X
D	Materialen	D1	Eigenschappen van stoffen en materialen	X		X
		D2	Functionele materialen		X	
E	Aarde en heelal	E1	Zonnestelsel en heelal	X		X
		E2*	Aarde en klimaat		bk*	
F*	Menselijk lichaam				bk*	
G	Metten en regelen	G1	Gebruik van elektriciteit	X		X
		G2*	Technische automatisering		bk*	
H	Natuurkunde en technologie			X		X
I	Onderzoek en ontwerp	I1	Experiment		X	
		I2	Modelstudie		X	
		I3	Ontwerp		X	

N.B. van de keuzedomeinen (bk*) worden E2 en G2 behandeld

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: <https://www.examenblad.nl/examen/natuurkunde-havo-2/2024>

Vak	Scheikunde	Afdeling	havo
Methode	Nova Scheikunde - Max		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5schkse1	H1: Chemisch rekenen H2: Chemische bindingen H3: Organische chemie H4: Zouten	schriftelijk	A1, A8, A10-13, B1-5, C1, C2, C8, E1, E2, G2	135'	PWW 1	30	ja
h5schkse2	H5: Reacties in beweging H6: Chemisch evenwicht en zuur-base H8: Redoxreacties	schriftelijk	A1, A5, A7, A8, A10, A11, A13, B1, C2-4, C6-8, E1, F3	135'	PWW 2	25	ja
h5schkse3	H9: Polymeren H10: Chemie van het leven H11: Groenere industrie	schriftelijk	A1, A5, A7-15, B1, B2, B4, B5, C1, C2, C5, C7, C8, D1-4, E1-3, F1-5, G1-5	135'	PWW 3	30	ja

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	
h5schkpo1	Het gemiddelde cijfer van verscheidene practica met verslag	A1-13, A15, D2, D4	periode	in de lessen	15	Nee	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma

Domein	Subdomein	in CE	moet in SE	mag in SE
A	Vaardigheden	X	X	
B	Kennis van stoffen en materialen			X
		X		X
		X		X
		X		X
		X		X
C	Kennis van chemische processen en kringlopen	X		X
		X		X
		X		X
			X	
			X	
		X		X
		X		X
D	Ontwerpen en experimenten in de chemie	X		X
			X	
		X		X
			X	
E	Innovatieve ontwikkelingen in de chemie	X		X
			X	
			X	
F	Processen in de chemische industrie	X		X
			X	
		X		X
			X	
			X	
G	Maatschappij en chemische technologie	X		X
		X		X
			X	
			X*	
			X	

* Let op: Begrippen rond groene chemie kunnen in het centraal examen worden getoetst via subdomein F1.

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: <https://www.examenblad.nl/examen/scheikunde-havo-3/2024/havo?topparent=vg41h1h4i9qd>

Vak	Biologie	Afdeling	havo
Methode	Biologie voor jou MAX editie		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5biolse1	<i>Biologie voor jou, deel 5a</i> Thema 1: Stofwisseling in de cel Thema 2: DNA <i>Biologie voor jou, deel 4a</i> Thema 1: Inleiding in de biologie Thema 2: Voortplanting Thema 3: Genetica	schriftelijk	M1, M2, O1 M1, M3, M4, M5, M6, M7, M8, O9 M1, M2, O1, O6, P2 M3, M5, M6, O2, O6, O8 M1, M3, M4, M7, M8, O6	135'	PWW 1	25	ja
h5biolse2	<i>Biologie voor jou, deel 5a/b</i> Thema 3: Vertering Thema 4: Transport <i>Biologie voor jou, deel 4a/b</i> Thema 4: Evolutie Thema 5: Regeling en beweging Thema 6: Waarneming en gedrag	schriftelijk	O1 O1 M2, M8, O1, O6, P4, P5 M2, M4, O2, O4, O5, O6 O5, O7,	135'	PWW 2	25	ja
h5biolse3	<i>Biologie voor jou, deel 5b</i> Thema 5: Gaswisseling en uitscheiding Thema 6: Afweer Thema 7: Samenhang in de biologie <i>Biologie voor jou, deel 4b</i> Thema 7 Ecologie en milieu	schriftelijk	O1, O2 O3 M1-8, O1-9, P1-5 O1, P1, P2, P3, P4, P5	135'	PWW 3	25	ja

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	
h5biolpo1	Verscheidene practica met bijpassende verwerkingsopdrachten	A1-16	300'	Gedurende het schooljaar, uiterlijk einde periode 3 van leerjaar 5	25	nee	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma

Domein	Subdomein nieuw/oud	Concept	CE ¹	SE	opmerkingen
A	Vaardigheden	A1 Informatievaardigheden	X	X	
		A2 Communiceren	X	X	
		A3 Reflecteren op leren	X	X	
		A4 Studie en beroep	X	X	
		A5 Onderzoeken	X	X	A5.6 en A5.10 alleen SE
		A6 Ontwerpen	X	X	voor CE alleen A6.1, A6.4 en A6.9
		A7 Modelvorming	X	X	A7.8 alleen SE
		A8 Natuurwetenschappelijk instrumentarium	X	X	A8.1, A8.2 deels in SE; A8.5 alleen SE
		A9 Waarderen en oordelen	X	X	A9.3, A9.4 alleen SE
		A10 Beleven		X	
		A11 Vorm-functie denken	X	X	
		A12 Ecologisch denken	X	X	
		A13 Evolutionair denken	X	X	
		A14 Systeemdenken	X	X	
		A15 Contexten	X	X	
		A16 Kennisontwikkeling en -toepassing	X	X	
M	Molecuul- en celniveau	M1 B1 Eiwitsynthese		X	
		M2 B2 Stofwisseling van de cel	M2.1 Homeostase M2.2 Transport M2.3 Assimilatie en dissimilatie	X	M2.2 betreft transport in de cel
		M3 C1 Zelforganisatie van cellen	M3.1 Genexpressie M3.2 Celdifferentiatie	X	
		M4 D1 Moleculaire interactie		X	
		M5 E1 DNA-replicatie		X	

¹ Het is toegestaan de subdomeinen voor het CE ook in het SE te toetsen.

Domein	Subdomein nieuw/oud	Concept	CE ¹	SE	opmerkingen
O	Orgaan- en organisme- niveau	M6 E2 Levenscyclus van de cel		X	
		M7 E4 Erfelijke eigenschap	M7.1 Erfelijke eigenschap	X	
		M8 F1 Selectie	M8.1 DNA M8.2 Mutatie M8.3 Recombinatie M8.4 Variatie	X	
		O1 B3 Stofwisseling van het organisme	O1.1 Orgaan O1.2 Fotosynthese O1.3 Ademhaling O1.4 Vertering O1.5 Uitscheiding O1.6 Transport	X	
		O2 B4 Zelfregulatie van het organisme	O2.1 Homeostase O2.2 Hormonale regulatie O2.3 Neurale regulatie	X	
		O3 B5 Afweer van het organisme	O3.1 Afweer	X	
		O4 B6 Beweging van het organisme		X	
		O5 B7 Waarneming door het organisme		X ²	
		O6 C2 Zelforganisatie van het organisme		X	
		O7 D2 Gedrag en interactie		X	
		O8 D3 Seksualiteit		X	
		O9 E3 Voortplanting van het organisme		X	
		P1 B8 Regulatie van ecosystemen	P1.1 Energiestroom P1.2 Kringloop P1.3 Dynamiek en evenwicht	X	
		P2 C3 Zelforganisatie van ecosystemen		X	
		P3 D4 Interactie in ecosystemen	P3.1 Voedselrelatie P3.2 Duurzame ontwikkeling	X	
		P4 F2 Soortvorming	P4.1 Populatie P4.2 Variatie P4.3 Selectie P4.4 Soortvorming	X	
		P5 F3 Biodiversiteit		X	

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:
<https://www.examenblad.nl/examen/biologie-havo-3/2024/havo?topparent=v41h1h4i9qe>

Vak	Economie	Afdeling	havo
Methode	Cumulus		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5econse1	Geldzaken, speltheorie, markt	schriftelijk	A, B, C, D, E, F, G,	90'	PWW 1	15	ja
h5econse2	Geldzaken, welvaart, speltheorie, markt, arbeid	schriftelijk	A, B, C, D, E, F, G, H	135'	PWW 2	30	ja
h5econse3	Geldzaken, welvaart, speltheorie, markt, arbeid, crisis	schriftelijk	A, B, C, D, E, F, G, H, I, K	135'	PWW 3	40	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4econpo1	Duurzaam Ondernemen	K	feb t/m juni 2023	juni 2023	15	nee

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4econhd1	Klaslokaalexperiment Speltheorie	J	Eind periode 2
h5econhd1	Klaslokaalexperiment Markt	J	Eind periode 1

Examenprogramma**EXAMENSTOF VAN CENTRAAL EXAMEN EN SCHOOLEXAMEN HAVO**

In de volgende tabel is met een X aangegeven waaruit het SE en het CE bestaat:

		SE (tenminste)	CE
Domein A	Vaardigheden	X	X
Domein B	Concept Schaarste	X	-
Domein C	Concept Ruil	X	-
Domein D	Concept Markt	-	X
Domein E	Concept Ruilen over de tijd	-	X
Domein F	Concept Samenwerken en onderhandelen	-	X
Domein G	Concept Risico en informatie	-	X
Domein H	Concept Welvaart en groei	-	X
Domein I	Concept Goede tijden, slechte tijden	-	X
Domein J	Onderzoek en experiment	X	-
Domein K	Keuzeonderwerpen	X	-

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-economie-havo-2024/2024/havo/f=/syllabus_economie_havo_2024_11_juli_2022_versie_2.pdf

Vak	Bedrijfseconomie	Afdeling	havo
Methode	Cumulus		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5becose1	Ondernemerschap (marketingplan + rechtsvormen) en De eenmanszaak (volledig)	schriftelijk	A, B2, B3, E, F	90'	PWW 1	30	ja
h5becose2	Geldzaken (ontvangsten & uitgaven + consumptief krediet + hypotheke) en De BV (volledig)	schriftelijk	A, B1, B4, C, D, F	135'	PWW 2	35	ja
h5becose3	Geldzaken (Sparen + Beleggen + Samenleven), Eenmanszaak (volledig) en de NV (volledig)	schriftelijk	A, B1, B3, D, F, G	135'	PWW 3	35	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4becohd1	Duurzaam Ondernemen	H	Eind periode 3

Examenprogramma

Tabel:

Toedeling van de examenstof bedrijfseconomie voor havo en vwo aan centraal examen en schoolexamen.

Domein	Subdomein	in CE	moet in SE
A	Vaardigheden	x	X
B	Van persoon naar rechtspersoon		
	B1 Persoonlijke financiële zelfredzaamheid	x	X
	B2 De oprichting van een eenmanszaak	x	X
	B3 Van eenmanszaak naar rechtspersoon	x	X
	B4 Perspectief op de organisatie	x	X
C	Interne organisatie en personeelsbeleid		
	C1 Interne organisatie		X
	C2 Personeelsbeleid	x	
D	Investeren en financieren		
	D1 Investeren		X
	D2 Financieren	x	
E	Marketing		
	E1 Doel en organisatie van marketingactiviteiten		X
	E2 Marketingbeleid	x	
F	Financieel beheer		
	F1 Vastleggen van financiële en niet-financiële informatie	x	
	F2 Kosten- en winstvraagstukken	x	
G	Verslaggeving	x	
H	Keuzeonderwerpen		X

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/conceptsyllabus-bedrijfseconomie-10/2024/havo/f=/conceptsylabus_bedrijfseconomie_havo_2024_versie_3.1.pdf

Vak	CKV	Afdeling havo									
Methode	Eigen methode, aangevuld met methode Contrast										

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4ckvse1	Kunstautobiografie, en 1 startactiviteit	Domein A, B	20'	periode 1	20	nee
h4ckvse2	Module beeldende kunst	Domein A, B, C, D	20'	periode 1/2	15	nee
h4ckvse3	Module muziek	Domein A, B, C, D	20'	periode 2	15	nee
h4ckvse4	Module film	Domein A, B, C, D	20'	periode 3	15	nee
h4ckvse5	Module onderzoek	Domein A, B, C, D	40'	periode 3/4	35	ja

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4ckvhd1	Deelnemen aan 4 culturele activiteiten in 4 kunstdisciplines	Domein A, B, C, D	Momenten verschillen per jaar, kunnen individueel zijn of met school.

Examenprogramma
Domein A: Verkennen Domein B: Verbreden Domein C: Verdiepen Domein D: Verbinden
Opmerkingen
Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: https://www.examenblad.nl/examenstof/culturele-en-kunstzinnige-vorming-6/2024/havo/f=/examenprogramma_culturele_en_kunstzinnige_vorming_havo_vanaf_2019.pdf

Vak	Kunst Algemeen en Beeldende Vormgeving (KUBV); erratum	Afdeling	havo
Methode	Bespiegeling		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4kubvse1	Eindcijfer H4 (praktijk, kunstdossier en 1 ^e examenonderwerp)	praktijk schriftelijk	A,B,C			10	nee
h5kubvse1	Kunst theorie: 2 ^e examenonderwerp	schriftelijk	B,C	90'	PWW 1	10	ja
h5kubvse2	Vormgevingsaspecten	verslag schriftelijk	A	45'	periode 1	10	ja
h5kubvse3	Kunst theorie: 3 ^e examenonderwerp	schriftelijk	B,C	90'	PWW 2	10	ja
h5kubvse4	Kunst theorie: 1-3 Examenonderwerpen en voorstelling-vormgevingsaspecten	schriftelijk	B,C	135'	PWW 3	10	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5kubvpo2	Beeldende opdracht: thema 1 en kunstdossier	A		periode 1	20	nee
h5kubvpo3	Beeldende opdracht: thema 2 en kunstdossier	A		periode 2	20	nee
h5kubvpo4	Inrichten, aankondigen eindexpositie	A	60'	periode 3	10	nee

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
niet			

Examenprogramma

BIJLAGE 1. EXAMENPROGRAMMA KUNST (ALGEMEEN) HAVO/VWO

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen. Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Vaardigheden

Domein B Invalshoeken voor reflectie

Domein C Onderwerpen.

Het centraal examen Het centraal examen heeft betrekking op de domeinen B en C in combinatie met de vaardigheden uit domein A. De CEVO wijst uit domein C drie onderwerpen aan voor het havo-examen en vier onderwerpen voor het vwo-examen. De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast en maakt indien nodig een beperking en een specificatie bekend van de examenstof.

De examenstof

Domein A: Vaardigheden 1. De kandidaat kan: de belangrijkste termen en begrippen hanteren uit de kunstdisciplines beeldende vormgeving, dans, drama en muziek die voorwaardelijk zijn voor adequate receptie en reflectie, en noodzakelijk voor begrip van verbanden tussen kunst en cultuur; informatie over kunst en cultuur herkennen, benoemen en toepassen om verbanden aan te geven; bij het reflecteren bronnenmateriaal op een adequate wijze hanteren; overeenkomsten en verschillen noemen en beargumenteren met betrekking tot het beschouwingsapparaat bij de vier kunstdisciplines (alleen vwo).

Domein B: Invalshoeken voor reflectie

Subdomein B1: Kunst en religie, levensbeschouwing 2. De kandidaat kan aangeven met welke visies, doelen, middelen en inhouden de kunsten religieuze en/of levensbeschouwelijke uitgangspunten vertolken.

Subdomein B2: Kunst en esthetica 3. De kandidaat kan aangeven welke ideeën over schoonheid in kunst en kunstwaardering een rol spelen.

Subdomein B3: Kunstenaar en opdrachtgever; politieke en economische macht 4. De kandidaat kan aangeven welke invloed opdrachtgevers en politieke ideeën hebben op de rol en de inhoud van kunst en op de positie van de kunstenaar.

Subdomein B4: Kunst en vermaak 5. De kandidaat kan aangeven hoe vorm en inhoud bepaald worden door de vermaaksfuncties van kunst in relatie tot het daarbij betrokken publiek.

Subdomein B5: Kunst, wetenschap en techniek 6. De kandidaat kan aangeven hoe kunst en wetenschap/techniek op elkaar inwerken.

Subdomein B6: Kunst intercultureel 7. De kandidaat kan aangeven hoe Westerse en niet-Westerse kunst en cultuur elkaar wederzijds beïnvloeden.

KUNST (ALGEMEEN) HAVO | SYLLABUS CENTRAAL EXAMEN 2023 KUNST (BEELDEND VORGEVING, DANS, DRAMA, MUZIEK, ALGEMEEN) Versie 2 Pagina 17 van 33

Domein C: Onderwerpen 8. De kandidaat kan de eindtermen van domein A en B toepassen op voorbeelden uit de volgende onderwerpen: de cultuur van de kerk in de elfde tot en met veertiende eeuw; de hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw; de burgerlijke cultuur van Nederland in de zeventiende eeuw; de cultuur van Romantiek en realisme in de negentiende eeuw; de cultuur van het modern in de eerste helft van de twintigste eeuw; de massacultuur vanaf 1950.

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

[https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-kunst-algemeen-havo-2023/2023/havo/f=/syllabus_kunst_\(algemeen\)_havo_centraal_examen_2023_nov_2022_](https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-kunst-algemeen-havo-2023/2023/havo/f=/syllabus_kunst_(algemeen)_havo_centraal_examen_2023_nov_2022_)

Vak	Maatschappijwetenschappen	Afdeling	havo
Methode	Seneca		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5mawse1	Seneca, deel 1 (H6 en 7)	schriftelijk	B1+B2+B3+B4+C2+C4+D1+D2+E1+E2	90'	PWW 1	20	ja
h5mawse2	Seneca, deel 1 (H8 en 9)	schriftelijk	B1+B2+B3+B4+C1+C2+C3+C4+C5+C6+D1+D2+D3+D4+E1+E2	90'	PWW 2	20	ja
h5mawse3	Seneca, deel 2 (H1 t/m 5)	schriftelijk	A t/m E	135'	PWW 3	30	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5mawpo1	Creatieve verwerking examenonderdelen	A t/m G	3 lessen	februari 2024	30	nee

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma	
Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen: Domein A: Vaardigheden Domein B: Vorming (binnen een specifieke context) Domein C: Verhouding (binnen een specifieke context) Domein D: Binding (binnen een specifieke context) Domein E: Verandering (binnen een specifieke context) Domein F: Analyse van een sociale actualiteit Domein G: Analyse van een politieke actualiteit (binnen een specifieke context) Het centraal examen Het centraal examen heeft betrekking op de (sub)domeinen B, C, D, E1 en E2, in combinatie met domein A. Het College voor Toetsing en Examens stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast. Het College voor Toetsing en Examens maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen. Het schoolexamen Het schoolexamen heeft betrekking op subdomeinen E3 en E4 en, naar keuze van het bevoegd gezag, domein F of G, in combinatie met domein A en: - indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: ook een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft; - indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.	

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

<https://www.examenblad.nl/examen/maatschappij-wetenschappen-havo-2/2023/havo>

Vak	Maatschappijleer	Afdeling	havo
Methode	Thema's Essener		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4maatse1	Inleiding Maatschappijleer (H1) en Rechtsstaat (H2)	schriftelijk	B1, B2 en B3	90'	PWW 1	15	nee
h4maatse2	Parlementaire democratie (H3)	schriftelijk	C1, C2 en C3	90'	PWW 2	25	ja
h4maatse3	Pluriforme samenleving (H4) en Verzorgingsstaat (H5)	schriftelijk	D1, D2, D3, D4, E1, E2, E3 en E4	90'	PWW 3	30	ja

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	
h4maatpo1	Praktische opdracht over de actualiteit	A1 en A2	3 lessen	juni 2023	30	nee	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma

Domein A: Vaardigheden

Subdomein A1: Informatievaardigheden

- De kandidaat kan:
 - voor een vraag bruikbaar bronnenmateriaal verwerven en er gegevens uit selecteren;
 - (verworven) informatie verwerken o.a. met behulp van ICT en daaruit beredeneerde conclusies trekken;
 - een stelling, zowel mondeling als schriftelijk, nuanceren, verdedigen en bestrijden en daarbij gebruikmaken van argumentatievaardigheden.

Subdomein A2: Benaderingswijzen

- De kandidaat kan concrete maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen analyseren en daarbij:
 - aannemelijk maken wat de relatie is tussen het vraagstuk/probleem en de rechtsstaat, parlementaire democratie, verzorgingsstaat en pluriforme samenleving;
 - beargumenteren of door het vraagstuk/probleem belangrijke waarden van de rechtsstaat, parlementaire democratie, verzorgingsstaat en pluriforme samenleving in het geding zijn;
 - beschrijven wat de relatie is tussen het maatschappelijke vraagstuk/probleem en sociale ongelijkheid in de samenleving.

Domein B: Rechtsstaat

Subdomein B1: Vrijheidsrechten en plichten; het beginsel rechtsstaat

- De kandidaat kan:
 - voorbeelden van vrijheidsrechten en plichten die inwoners van Nederland hebben, herleiden tot wetten en artikelen in de Grondwet;
 - de waarden noemen die aan die grondbeginselen ten grondslag liggen;
 - uitleggen wat de beginselen van de rechtsstaat zijn.

Subdomein B2: De praktijk van de rechtsstaat

- De kandidaat kan aan de hand van voorbeelden de spanning weergeven tussen de beginselen van de rechtsstaat enerzijds en de praktijk zoals die door groepen burgers ervaren wordt anderzijds.

Subdomein B3: Internationale vergelijking en internationale organisaties

- De kandidaat kan de waarden en praktijk van de rechtsstaat in Nederland vergelijken met die van enkele andere westerse landen.

Domein C: Parlementaire democratie

Subdomein C1: Politieke rechten; de structuur van de democratie

- De kandidaat kan:
 - voorbeelden van politieke rechten die inwoners van Nederland hebben, herleiden tot artikelen in de Grondwet;
 - de waarden noemen die aan democratie ten grondslag liggen;
 - de structuur van de representatieve democratie in Nederland uitleggen op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau;
 - de structuur van de vertegenwoordiging op EU-niveau uitleggen.

Subdomein C2: De praktijk van de parlementaire democratie

- De kandidaat kan:
 - de fasen in het proces van politieke besluitvorming op gemeentelijk, provinciaal en nationaal niveau beschrijven;
 - de rol van massamedia bij politieke besluitvorming beschrijven;
 - dilemma's herkennen die samenhangen met de uitgangspunten van de democratie en de hoofdlijnen van de politieke discussie hierover weergeven.

Subdomein C3: Internationale vergelijking en internationale organisaties

- De kandidaat kan aangeven welke gevolgen de vorming van de Europese Unie heeft voor de politieke rechten van de Europese burger.

Domein D: Verzorgingsstaat

Subdomein D1: Geschiedenis van de verzorgingsstaat

- De kandidaat kan uitleggen onder invloed van welke factoren de verzorgingsstaat zich in Nederland heeft ontwikkeld na de tweede wereldoorlog en welke actoren erbij betrokken zijn.

Subdomein D2: Sociale rechten en plichten; kenmerken van een verzorgingsstaat

- De kandidaat kan:
 - voorbeelden van sociale rechten en plichten die inwoners van Nederland hebben, herleiden tot wetten en artikelen in de Grondwet;
 - de waarden noemen die ten grondslag liggen aan de verzorgingsstaat;
 - kenmerken van de Nederlandse verzorgingsstaat beschrijven.

Subdomein D3: De praktijk van de verzorgingsstaat

- De kandidaat kan:
 - hoofdlijnen aangeven van politieke discussies over de praktijk van de verzorgingsstaat;
 - de relatie tussen de verzorgingsstaat en sociale ongelijkheid uitleggen.

Subdomein D4: Internationale vergelijking en internationale organisaties

- De kandidaat kan aangeven welke gevolgen de vorming van de Europese Unie heeft voor de sociale rechten van de Europese burger.

Domein E: Pluriforme samenleving

Subdomein E1: Geschiedenis van de pluriforme samenleving

- De kandidaat kan uitleggen onder invloed van welke factoren de huidige pluriforme samenleving in Nederland is ontstaan en welke actoren erbij betrokken zijn.

Subdomein E2: Grondrechten die horen bij de pluriforme samenleving

- De kandidaat kan:
 - voorbeelden van grondrechten die horen bij de pluriforme samenleving, herleiden tot artikelen in de Grondwet;
 - de waarden noemen die ten grondslag liggen aan de grondrechten;
 - uitleggen wat het verschil is tussen morele verplichtingen en plichten;
 - kenmerken van een pluriforme samenleving beschrijven.

Subdomein E3: De praktijk van de pluriforme samenleving

- De kandidaat kan:
 - op basis van bronnen de verschillen in leefomstandigheden, gewoonten en gebruiken van (afstammelingen van) migranten enerzijds en de autochtone meerderheid van de bevolking anderzijds verklaren;
 - het beleid van de politiek ten aanzien van etnische minderheden en vreemdelingen/asielzoekers terugvoeren op (inter)nationale documenten;
 - de standpunten van politieke partijen met betrekking tot vluchtelingen en migranten vergelijken en becommentariëren.

Subdomein E4: Internationale vergelijking en internationale organisaties

- De kandidaat kan aangeven welke gevolgen de Europese integratie heeft voor de Nederlandse cultuur en identiteit.

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/maatschappijleer-havo-2/2024/havo/f=/mijleer_havo.pdf

Vak	Informatica	Afdeling	havo
Methode	Fundament		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4inse1	Decompositie Computerarchitectuur	schriftelijk	E1	45'	PWW 1	5	ja
h4inse3	Informatie en data	schriftelijk	C1, C2, C4	45'	PWW 2	5	ja
h4inse5	Inleiding programmeren	schriftelijk	D	45'	PWW 4	5	ja
h5inse7	Algoritmen, datacommunicatie	schriftelijk	B1, C2, E1	45'	PWW 1	5	ja
h5inse9	Netwerken en security	schriftelijk	L, F4	45'	PWW 2	5	ja
h5inse11	Grondslagen, ICT & maatschappij	schriftelijk	B3, F2, F3	45'	PWW 3	5	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4inse2	HTML en CSS	A	periode	november 2022	10	nee
h4inse4	Usability: Ontwerp en realisatie	A, F1	periode	februari 2023	10	nee
h4inse6	Programmeervaardigheden	B2, C3, D	periode	juni 2023	15	nee
h5inse8	SQL	C5, H	periode	oktober 2023	10	nee
h5inse10	Netwerken en security	E2, L	periode	december 2023	10	nee
h5inse12	Arduino	B3, P	periode	april 2024	15	nee

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma
Domein A: Vaardigheden Domein B: Grondslagen Domein C: Informatie Domein D: Programmeren Domein E: Architectuur Domein F: Interactie Domein H: Keuzethema Databases Domein L: Keuzethema Netwerken
Opmerkingen
Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: https://www.examenblad.nl/examenstof/informatica-havo-en-vwo-3/2024/havo/f=/examenprogramma_Informatica_havo-vwo.pdf

Vak	Godsdienst	Afdeling	havo
Methode	Perspectief		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4gdse1	Toets Hoofdstuk 15	schriftelijk	A, E, F	60'	leerjaar 4	30	nee
h4gdse2	Presentatie Religie & Maatschappij	presentatie	A, B, C	15'	leerjaar 4	20	nee
h4gdse3	Portfolio-opdrachten levensvragen ('Levensvisieboek')	werkstuk	A, B, C, D, E, F	n.v.t.	leerjaar 4	50	nee

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma	
Er is geen voorgeschreven examenprogramma voor dit vak.	
Opmerkingen	
- De schrijfpdracht wordt via Magister ingeleverd in Word- of Pdf-formaat. Andere bestandsformaten of inlevermethoden zijn ongeldig. - Schrijfpdrachten worden gecontroleerd op plagiaat. - Dit vak wordt afgesloten in leerjaar 4; het eindcijfer maakt deel uit van het combinatiecijfer.	

Vak	LO1	Afdeling havo					
Methode	n.v.t.						

toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	
h4lo1se1	Sportfolio	A, B, D, E	n.v.t.	periode 1/2/3	10	nee	
h4lo1se2	Veldspel	A, B, C	n.v.t.	periode 1/3	10	nee	
h4lo1se3	Run Bike Run	A, B, D	n.v.t.	periode 1/3	10	nee	
h4lo1se4	Keuzepakket 1	A, B, C	n.v.t.	periode 1/2/3	25	nee	
h5lo1po1	Lesgeven	A, B, C	n.v.t.	periode 1/2	15	nee	
h5lo1po2	Keuzepakket 2	A, B, C	n.v.t.	periode 1/2	30	nee	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4lo1hd1	Sportdag havo 4	A, B	periode 1
h5lo1hd1	Sportdag havo 5	A, B	periode 1
h5lo1hd2	Presentatie reflectie op LO-carrière en vooruitkijken naar toekomstige deelname aan de beweegcultuur	A, D, E	periode 2

Examenprogramma

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het schoolexamen.
Het eindexamen bestaat uit praktische bewegingsactiviteiten.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Vaardigheden
Domein B Bewegen
Domein C Bewegen en regelen
Domein D Bewegen en gezondheid
Domein E Bewegen en samenleving.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op de domeinen A tot en met E, (met dien verstande dat de eindtermen uit de domeinen A en C, D en E slechts in samenhang met domein B aan de orde komen), en indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

De examenstof

Domein A: Vaardigheden

1. De kandidaat kan op verantwoorde en perspectiefrijke wijze en met plezier in bewegende en regelende rollen deelnemen aan de bewegingscultuur, en kan aangeven in hoeverre hij daaraan -ook in de toekomst- kan en wil deelnemen.

Domein B: Bewegen

2. De kandidaat kan deelnemen aan een variëteit aan bewegingsactiviteiten, waarbij het gaat om:
 - verbreding (leren van nieuwe activiteiten) en verdieping (qua niveau, taken en contexten) van bewegingsactiviteiten die in de onderbouw zijn aangeboden;
 - in elk geval uit het activiteitengebied spelen een slag- en loopspel, twee doelspelen en een terugslagspel, bij voorkeur door de kandidaat te kiezen;
 - minimaal twee door de kandidaat te kiezen bewegingsactiviteiten uit een door de school gedaan aanbod voor de activiteitengebieden turnen, atletiek, bewegen op muziek en zelfverdediging;

- minimaal drie door de kandidaat te kiezen en voor de kandidaat nieuwe bewegingsactiviteiten die bij voorkeur niet tot een van de hierboven genoemde activiteitengebieden behoren.

Domein C: Bewegen en regelen

3. De kandidaat kan (samen met anderen) ondersteunende en leidinggevende rollen in bewegingssituaties vervullen, waarbij het gaat om:
 - bewegingssituaties inrichten, op gang brengen en op gang houden;
 - minimaal twee door de leerling te kiezen rollen van instructeur, coach/begeleider, scheidsrechter/jurylid en organisator.

Domein D: Bewegen en gezondheid

4. De kandidaat kan op basis van eigen ervaring met en inzicht in de betekenis van sport en bewegen voor de (beleving van) gezondheid in brede zin verantwoord omgaan met belasting en risico's in bewegingssituaties, en een trainingsprogramma opstellen dat past bij de eigen mogelijkheden.

Domein E: Bewegen en samenleving

5. De kandidaat kan op grond van inzicht in de kenmerken van het aanbod en in de eigen wensen en mogelijkheden ten aanzien van sportdeelname een bewuste keuze maken uit het aanbod aan sport en bewegen in de samenleving.

Opmerkingen

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/lichamelijke-opvoeding-havo/2024/havo/f=/lo_havovwo.pdf

Vak	BSM; erratum	Afdeling	havo
Methode	Be Sport-Minded		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4bsmse1	Bewegen en Samenleving Hoofdstuk 3 – 3.1 t/m 3.6	schriftelijk	E2	90'	periode 1	8	ja
h4bsmse2	Organiseren toernooi doelspel	praktijk	A, B1, C2, C3, E3	n.v.t.	periode 1	6	nee
h4bsmse3	Bewegen en Gezondheid 1 Hoofdstuk 1 - 1.1 t/m 1.4	schriftelijk	D1, D3	90'	periode 2	7	ja
h4bsmse4	Terugslagspel	praktijk	A, B1, C1	n.v.t.	periode 2	5	nee
h4bsmse5	Bewegen en Regelen Hoofdstuk 2 - 2.1 t/m 2.4	schriftelijk	C2, C3	90'	periode 3	8	ja
h4bsmse6	Lesgeven 1 – Microteach	praktijk	C2	n.v.t.	periode 3	5	nee
h4bsmse7	Stage	praktijk	E1, E3	n.v.t.	periode 3	5	nee
h4bsmse8	Procesverslag sportdag	schriftelijk	C2, C3	n.v.t.	periode 4	7	nee
h4bsmse9	Slag – en loopspel	praktijk	A, B1, C1	n.v.t.	periode 4	5	nee
h5bsmse1	Bewegen en Gezondheid 2 Hoofdstuk 1 – 1.5 t/m 1.8	schriftelijk	D2, D3	90'	periode 1	7	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5bsmpo1	Atletiek	A, B4, C1	n.v.t.	periode 1	5	nee
h5bsmpo2	Doelspelen	B1	n.v.t.	periode 1	4	nee
h5bsmpo3	Trainingsschema	D2	n.v.t.	periode 1	5	nee
h5bsmpo4	Bewegen en Muziek	B3	n.v.t.	periode 1	5	nee
h5bsmpo5	Organiseren Sporttoernooi	C2, C3, E3.	n.v.t.	periode 2	7	nee
h5bsmpo6	Zelfverdediging	B5	n.v.t.	periode 2	5	nee
h5bsmpo7	Turnen	B2	n.v.t.	periode 2	5	nee
h5bsmpo8	Lesgeven 2	C2, C3, E3.	n.v.t.	periode 2	5	nee

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4bsmhd1	Keuzeactiviteit 1	B6	periode 1
h4bsmhd2	Keuzeactiviteit 2	B6	periode 3
h5bsmhd1	Keuzeactiviteit 3	B6	periode 2

Examenprogramma

Examenprogramma bewegen, sport en maatschappij havo

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Bewegen
- Domein C Bewegen en regelen
- Domein D Bewegen en gezondheid
- Domein E Bewegen en samenleving.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op de domeinen A tot en met E, (met dien verstande dat de eindtermen uit de domeinen A en C, D en E in beginsel in samenhang met domein B aan de orde komen), en indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

De examenstof

Domein A: Vaardigheden

- De kandidaat kan bewegingsituaties kiezen, arrangeren en begeleiden, voor zichzelf maar vooral voor anderen.

Domein B: Bewegen

Subdomein B1: Spelen

- De kandidaat kan deelnemen aan minimaal één doelspel, één terugslagspel en één slag- en loopspel, waarbij het gaat om verdieping van het niveau van deelname voor wat betreft complexiteit van het bewegen, diversiteit in taken en in contexten en het afstemmen van het eigen bewegen op dat van anderen.

Subdomein B2: Turnen

- De kandidaat kan deelnemen aan meerdere turnactiviteiten binnen twee van de volgende deelgebieden: springen, zwaaien, acrobatiek, balanceren en klimmen, waarbij het gaat om verdieping van het niveau van deelnemen, individueel en samen.

Subdomein B3: Bewegen op muziek

- De kandidaat kan twee dansen van minimaal zestien muzikale lengtes uitvoeren binnen één of meerdere deelgebieden van bewegen op muziek, waarbij het gaat om verdieping ten aanzien van veranderingen van tijd en ruimte, opeenvolging van verbindingen en veranderingen van opstelling en positie van de dansers ten opzichte van elkaar.

Subdomein B4: Atletiek

- De kandidaat kan deelnemen aan minimaal één looponderdeel, één werponderdeel en één springonderdeel, waarbij het steeds gaat om verdieping van de juiste afstemming van de constituerende elementen (timing, richting, snelheid, afstand) ten opzichte van elkaar.

Subdomein B5: Zelfverdedigingsspelen

- De kandidaat kan deelnemen aan minimaal één zelfverdedigingsspel, in partij en/of demonstratievorm, waarbij het gaat om verdieping van de eigen aanvallende initiatieven en het goed reageren op initiatieven van de partner.

Subdomein B6: Keuzeactiviteiten

- De kandidaat kan deelnemen aan minimaal twee door de leerling te kiezen bewegingsactiviteiten die niet tot één van de hierboven genoemde activiteitengebieden behoren, waarbij het gaat om leren van de beginselen of het verdiepen van de bestaande bekwaamheid.

Domein C: Bewegen en regelen

Subdomein C1: Regelen in de rol van beweg

- De kandidaat kan er in bewegingsituaties medeverantwoordelijkheid voor dragen dat bewegingsituaties zelfstandig en veilig ontworpen en ingezet worden, op gang gebracht, op gang gehouden en beëindigd worden en indien wenselijk worden aangepast aan de kenmerken en de wensen van de deelnemers.

Subdomein C2: Regelen in de rol van begeleider

- De kandidaat kan bij bewegingsactiviteiten van een groep deelnemers de rollen van instructeur, coach/begeleider, scheidsrechter/spelleider en jurylid vervullen.

Subdomein C3: Regelen in de rol van organisator

- De kandidaat kan in binnen- of buitenschools verband een bewegingsactiviteit (helpen) voorbereiden, organiseren, evalueren en daarvan verslag doen, waarbij de gekozen organisatievorm moet passen bij de (context van de) bewegingsactiviteit.

Domein D: Bewegen en gezondheid

Subdomein D1: Bewegen en welzijn

- De kandidaat kan verklaren welke betekenis sport en bewegen heeft voor de gezondheid in ruime zin, ook in relatie tot andere persoonsgebonden en maatschappelijke gezondheidsbeïnvloedende factoren.

Subdomein D2: Fitheid testen en verbeteren

- De kandidaat kan een aantal fitheidstesten toepassen, de resultaten daarvan interpreteren en op basis van de waarde daarvan voor de verbetering van het prestatievermogen een trainingsprogramma kiezen en opstellen voor zichzelf, een ander of een groep.

Subdomein D3: Blessurepreventie en -behandeling

- De kandidaat kan bij de inrichting van en deelname aan bewegingsituaties laten zien dat hij oog heeft voor de eigen veiligheid en die van anderen en hij kan de meest voorkomende blessures correct herkennen, daarbij eerste hulp verlenen en waar nodig deskundige hulp inroepen.

Domein E: Bewegen en samenleving

Subdomein E1: Toekomstoriëntatie

- De kandidaat kan op basis van eigen ervaring met werkzaamheden in het werkveld sport en bewegen een bewuste keuze maken voor de eigen (toekomstige) rol in dat werkveld.

Subdomein E2: Samenleving en bewegingscultuur

- De kandidaat kan de ontwikkeling van en de diverse aspecten en verschijningsvormen van de huidige bewegingscultuur verklaren en aangeven welke factoren van invloed zijn op de deelname van verschillende bevolkingsgroepen aan de bewegingscultuur.

Subdomein E3: De organisatie van sport en bewegen

- De kandidaat kan de kenmerkende overeenkomsten en verschillen in structuur en organisatie van sport en bewegen op meerdere niveaus en in meerdere verschijningsvormen aangeven.

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link:

https://www.examenblad.nl/examenstof/bewegen-sport-en-maatschappij-havo/2024/havo/f=/bsm_havo.pdf

Vak	HAVO-P, praktijkgericht programma technologie	Afdeling	havo
Methode	n.v.t.		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4havoptse1	Oriëntatie op studie en beroep	dossier	C1	20 uur	hele jaar	25	nee
h4havoptse2	Duurzaam ondernemen	presentatie	A1 t/m A8, F1	30 uur	semester 2	25	nee
h4havoptse3	Bedrijfsstage	dossier	B1, B2, B3, D1	40 uur	april 2023	25	nee
h4havoptse4	Opdracht externe partij	dossier	E1, E2, E3, E4, E5, E6	30 uur	hele jaar	25	nee

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma
Het examenprogramma bestaat uit zes domeinen, waarvan de eerste drie voor alle praktijkgerichte programma's gelijk zijn. Het zijn: A. praktijkgerichte vaardigheden B. werken in opdracht van een externe opdrachtgever C. loopbaanontwikkeling D. werkvelden E. programmaspecifieke kennis en vaardigheden F. vraagstukken
Opmerkingen
Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/havo-praktijkgericht/ontwikkelingen-havo/praktijkgerichte-programma-havo/examenprogramma/@22042/conceptexamenprogramma-pgp-maatschappij-0/ Bij het tot stand komen van dit PTA in juni 2022 is nog gebruikgemaakt van de eerste versie van het conceptexamenprogramma (april 2022).

Vak	HAVO-P, praktijkgericht programma maatschappelijk	Afdeling	havo
Methode	n.v.t.		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h4havopmse1	Oriëntatie op studie en beroep	dossier	C1	20 uur	hele jaar	25	nee
h4havopmse2	Duurzaam ondernemen	presentatie	A1 t/m A8, F1	30 uur	semester 2	25	nee
h4havopmse3	Bedrijfsstage	dossier	B1, B2, B3, D1	40 uur	april 2023	25	nee
h4havopmse4	Opdracht externe partij	dossier	E1, E2, E3, E4, E5	30 uur	hele jaar	25	nee

Praktische opdrachten							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar	

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma
Het examenprogramma bestaat uit zes domeinen, waarvan de eerste drie voor alle praktijkgerichte programma's gelijk zijn. Het zijn: A. praktijkgerichte vaardigheden B. werken in opdracht van een externe opdrachtgever C. loopbaanontwikkeling D. werkvelden E. programmaspecifieke kennis en vaardigheden F. vraagstukken
Opmerkingen
Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma is te vinden via de volgende link: https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/havo-praktijkgericht/ontwikkelingen-havo/praktijkgerichte-programma-havo/examenprogramma/@22042/conceptexamenprogramma-pgp-maatschappij-0/ Bij het tot stand komen van dit PTA in juni 2022 is nog gebruikgemaakt van de eerste versie van het conceptexamenprogramma (april 2022).

Vak	Rekenen	Afdeling	havo
Methode	Eigen materiaal, gebaseerd op voormalige 2F en 3F toetsen		

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar
h5rekse1	SE Rekentoets 3F niveau	schriftelijk	Getallen, verhoudingen, meten en meetkunde en verbanden	90'	leerjaar 5	100	ja

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren

Examenprogramma	
Niet van toepassing	
Opmerkingen	
De rekentoets wordt alleen gemaakt door leerlingen met het profiel CM die geen wiskunde hebben gekozen. Het resultaat telt niet mee voor de slaag / zak regeling.	

Vak	Oriëntatie op Studie en Beroep	Afdeling havo					
Methode	n.v.t.						

Toetsen							
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Toetsvorm	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Praktische opdrachten						
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Duur	Afname	Weging %	Herkansbaar

Handelingsdelen			
Toetscode	Inhoud en omschrijving	Domeinen	Afname / inleveren
h4osbhd1	Alle modules HaCo opdrachten boek doorwerken		1 februari 2023
h4osbhd2	Bezoek Event: Bekijk je toekomst op het HBO (spirit4you)		11 oktober 2022
h4osbhd3	Bezoek HBO-WO markt VO Zoetermeer		oktober 2022
h4osbhd4	Bezoek open dag vervolgonderwijs I		december 2022
h4osbhd5	Bezoek HBO-WO voorlichtingsavond VO Zoetermeer		januari/februari 2023
h4osbhd6	Bezoek open dag vervolgonderwijs II		mei 2023
h4osbhd7	Project Duurzaam Ondernemen (DuOn)		2 ^e semester h4
h4osbhd8	Bedrijfsstage		2 ^e semester h4
h4osbhd9	Vorbereiding profielwerkstuk (PWS)		juni 2023
h5osbhd10	Minimaal 2 proefstudeerdagen en/of meeloopdagen		april 2024
h5osbhd11	Presentatie profielwerkstuk		1 ^{ste} semester h5

Examenprogramma	
Opmerkingen	
- Aan alle handelingsdelen moeten worden voldaan. Indien dit niet het geval is, wordt promotie naar havo 5 resp. deelname aan het centraal examen geblokkeerd. De school zal in dergelijke gevallen een vervangende opdracht voorleggen. - Bij de opdrachten HaCo / HavoP, Duurzaam Ondernemen, bedrijfsstage en PWS worden de beoordelingscriteria om aan de opdracht te voldoen vooraf uitgereikt. Bij de activiteiten HBO-WO markt en voorlichtingsavond in Zoetermeer, het Event en de workshops i.h.k.v. het profielwerkstuk is aanwezigheid verplicht. Bij verhindering volgt een vervangende opdracht.	

Toegestane hulpmiddelen Havo en Vwo CE 2024

Vak	Hulpmiddel
Alle vakken	Basispakket, bestaande uit: - schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier - tekenpotlood - blauw en rood kleurpotlood - liniaal met millimeterverdeling - passer - geometrische driehoek - vlakgum - rekenmachine
Alle schriftelijke examens	Eendelig verklarend woordenboek Nederlands <i>of</i> woordenboek Nederlands-thuis taal en/of thuis taal-Nederlands
Latijn	Woordenboek Latijn Ook is het toegestaan grammatica-overzichten als los boekje naast een ander woordenboek Latijn te gebruiken.
Moderne vreemde talen	Woordenboek naar en van de doeltaal; Bij Engels: (op verzoek kandidaat) daarnaast ook woordenboek Engels-Engels
Wiskunde A,B,C Rekenapparaat	- Grafische rekenmachine - roosterpapier in cm ² De machines die in 2022 in elk geval zijn toegestaan (mits voorzien van examenstand): Casio: - fx-9860GII(SD) - fx-CG50 Hewlett Packard: - HP Prime Texas Instruments: - TI-84 Plus CE-T - TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS) - TI-Nspire CX II-T (zowel versie met als zonder CAS) NumWorks: - De grafische rekenmachine van NumWorks
Biologie, natuurkunde, scheikunde	- goedgekeurd informatieboek: Binas (6 ^e editie) of Sciencedata

- Er mag geen Tipp-ex of blanco roller gebruikt worden
- De examens mogen niet met potlood worden gemaakt

Kandidaten met dyslexie

Als de computer als schrijfgerei wordt ingezet bij de centrale examens Nederlands havo en vwo, dient de spellingcontrole bij niet-dyslectische kandidaten uitgeschakeld te zijn. Aan kandidaten met een deskundigenverklaring omtrent dyslexie (volgens artikel 55 van het Eindexamenbesluit VO), mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan.

Horloge en/of smartwatch en koptelefoon/oordoppen

Het is niet toegestaan om een horloge of smartwatch bij je te hebben of te dragen tijdens het examen. Ook een koptelefoon of oordoppen zijn niet toegestaan.